

Marta Żuralska

Uniwersytet Warszawski

VI Zjazd Młodych Teoretyków i Filozofów Prawa *Refleksyjność w prawie*, Warszawa, 12–14.09.2013 r.

W dniach 12–14.09.2013 r. w Białobrzegach nad Zalewem Zegrzyńskim odbył się VI Zjazd Młodych Teoretyków i Filozofów Prawa, zorganizowany przez Katedrę Filozofii Prawa i Nauki o Państwie Uniwersytetu Warszawskiego oraz Sekcję Polską Międzynarodowego Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej IVR.

Tematem przewodnim tegorocznego zjazdu była refleksyjność w prawie. Celem konferencji było poddanie rozważeniu i dyskusji możliwości zastosowania, znanej współczesnej humanistyce, kategorii refleksyjności w obszarze nauk prawnych. Podczas dwudniowych obrad poruszono zarówno zagadnienia o charakterze teoretycznym, związane z systematyzacją i charakterystyką różnych ujęć refleksyjności, jak i ściśle łączące się z praktyką. Refleksyjność w prawie rozważano w kontekście konkretnych problemów prawoznawstwa w obszarach obowiązywania prawa, stosowania prawa i jego wykładni oraz procesu jego tworzenia. Omówieniu wskazanych problemów poświęcono trzy plenarne dyskusje panelowe oraz obrady w pięciu tematycznych grupach roboczych.

Otwarcia konferencji dokonał prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego prof. dr hab. Tomasz Giaro, zaś przemówienia powitalne wygłosili: kierownik Katedry Filozofii Prawa i Nauki o Państwie dr hab. prof. UW Tomasz Stawecki oraz sekretarz Prezydium Sekcji Polskiej Stowarzyszenia Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej dr Tomasz Bekrycht. W imieniu organizatorów uczestników powitali dr Krzysztof Kaleta oraz dr Paweł Skuczyński, pracownicy Katedry Filozofii Prawa i Nauki o Państwie Uniwersytetu Warszawskiego, bezpośrednio odpowiedzialni za organizację zjazdu.

Pierwszy panel pt. *Refleksyjność w filozofii i naukach społecznych*, stanowiący wprowadzenie do dalszych rozważań, koncentrował się przede wszystkim na przedstawieniu możliwych znaczeń pojęcia refleksyjności, ich kategoryzacji oraz wskazaniu obszarów badawczych, którym wykorzystanie owej kategorii mogłoby posłużyć. Dr Tomasz Bekrycht z Uniwersytetu Łódzkiego, który jako pierwszy zmierzył się z przedstawionym problemem, wyraźnie zaakcentował funkcjonalny aspekt refleksyjności, wskazując na możliwość wykorzystania tej szczególnej metody analizy w konkretnych obszarach teorii i filozofii prawa, zaś dr Jan Winczorek z Uniwersytetu Warszawskiego przedstawił wnioski dla nauki prawa, jakie daje się wyprowadzić ze znanych współczesnej socjologii

immanentnego oraz kontyngentnego ujęcia tego zagadnienia. Przedstawienie problemu refleksyjności na gruncie konkretnych problemów nauki prawa było tematem dwóch następujących referatów. Pierwszy z nich, zatytułowany *Refleksyjność w prawie. Argument z tożsamości „wykonawcy poleceń”*, wygłosił dr Przemysław Kaczmarek z Uniwersytetu Wrocławskiego. Drugi referat, przedstawiony przez dr Karolina Cern z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, pt. *Refleksyjność w Jürgena Habermasa koncepcji sfer publicznych (model II)* poświęcony był szczegółowej analizie oraz określeniu znaczenia refleksyjności w koncepcji przedstawionej przez J. Habermasa. Jak wskazała referentka, refleksyjność sfery publicznej ziszcza się w procesach i procedurach dochodzenia do porozumienia na gruncie dyskursu jako szczególnego, tj. refleksyjnego, rodzaju działania komunikacyjnego.

Drugą część dnia przeznaczono na prace w pięciu tematycznych grupach roboczych: (i) Problemy filozofii prawa; (ii) Problemy teorii prawa: wykładnia i obowiązywanie; (iii) Problemy stosowania prawa; (iv) Problemy tworzenia prawa; (v) Grupa studencka. Obrady w grupach prowadzili, odpowiednio: dr Tomasz Bekrycht (UŁ), dr Maciej Pichlak (UWr), dr Artur Kotowski (Sąd Najwyższy – Izba Karna), dr Aneta Jakubiak-Mirończuk (UKSW) oraz mgr Magdalena Glanc (UG). Staranne ułożenie programu obrad oraz konsekwencja osób moderujących dyskusje pozwoliły zainteresowanym na przemieszczanie się między poszczególnymi grupami w celu wysłuchania wybranych przez siebie referatów.

Kolejny dzień konferencji poświęcono na dyskusje plenarne. W ramach panelu *Refleksyjna nauka prawa*, prowadzonego przez dr Monikę Zalewską z Uniwersytetu Łódzkiego, referaty wygłosili: mgr Michał Peno z Uniwersytetu Szczecińskiego, dr M. Pichlak z Uniwersytetu Wrocławskiego oraz dr M. Stępień z Uniwersytetu Jagiellońskiego. W swoich wystąpieniach prelegenci przedstawili spojrzenie na badany problem poprzez: przedstawienie historycznego aspektu wykształcania się refleksyjności w nauce prawa na tle dynamiki przekształceń stosunku Zachodu do praw obcych (M. Stępień), wskazanie różnic i omówienie relacji zachodzących pomiędzy metodologicznym, instytucjonalnym oraz egzystencjalnym ujęciem refleksyjności (M. Pichlak) oraz umiejscowienie tej kategorii we współczesnej nauce prawa karnego (M. Peno).

Konferencję zakończyła dyskusja panelowa pt. *Refleksyjna praktyka prawnicza*, której prowadzenia podjął się dr Karol Dobrzeńcki z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Uwaga poświęcona została ciekawym zagadnieniom związanym zarówno z tworzeniem, jak i stosowaniem prawa na gruncie polskim i międzynarodowym. Pierwszy referat pt. *Tworzenie prawa w Polsce – jakość prawa, lepsze regulacje, inteligentne regulacje*, wygłoszony przez dr Aneta Jakubiak-Mirończuk z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, poświęcony został omówieniu międzynarodowych programów i strategii ukierunkowanych na uporządkowanie i uproszczenie środowiska regulacyjnego, stanowiących wyraz nowego podejścia do standardów oceny jakości prawa.

Refleksyjności w kontekście stosowania prawa poświęcone były dwa kolejne wystąpienia. Szczególnie ciekawy referat zaprezentował dr Artur Kotowski (Sąd Najwyższy – Izba Karna), który dokonał omówienia dwóch ujęć refleksyjności w kontekście sądowego stosowania prawa polegających na: (a) zrównaniu refleksyjności z autokratyczną postawą organu stosowania prawa, znajdującą wyraz w doborze argumentacji zawartej w sposobie konstrukcji sądowego uzasadnienia, (b) ujęciu procesu stosowania prawa w zakresie jego relacyjności w samym systemie prawa.

Jako ostatni głos zabrał dr Tomasz Widłak z Uniwersytetu Gdańskiego, który wygłosił referat pt. *Refleksyjna kontrola konstytucyjna w przestrzeni ponadnarodowej*. W swoim wystąpieniu wskazał, że w prawie międzynarodowym, wobec braku uzgodnionej teorii źródeł prawa, refleksyjność oznacza wymóg koncentrowania się przez sędziego nie tyle na podążaniu za Hartowską regułą uznania, determinującą formalne granice normatywne prawa, lecz obowiązek wierności prawu poprzez odwołanie do idei prawa w szerokim aksjologiczno-społecznym ujęciu, a tym samym przez odwołanie do kultury prawnej, doktryny, teorii i filozofii prawa międzynarodowego, wyznaczonej polem minimum akceptowanych wspólnych wartości.

Tegoroczny Zjazd Młodych Teoretyków i Filozofów Prawa zgromadził przeszło 120 osób – pracowników naukowych, doktorantów, studentów i zaproszonych gości. Zaprezentowano ponad 60 referatów, których olbrzymia różnorodność i wysoki poziom niewątpliwie stanowiły o dużej wartości poznawczej przedsięwzięcia, którego trwałe odzwierciedlenie, a jednocześnie źródło inspiracji do dalszych badań stanowić będzie wydana w dwóch tomach publikacja naukowa stanowiąca zbiór zaprezentowanych podczas konferencji referatów, a przede wszystkim monograficzne opracowanie przewodniego tematu VI zjazdu Młodych Teoretyków i Filozofów Prawa.